

Education at a Glance 2007: OECD Indicators

Summary in Turkish

Eğitime Bakış 2007: OECD Göstergeleri

Türkçe Özet

- *Eğitime Bakış*, OECD üyesi ve ortağı olan ülkelerin eğitim sistemlerine ait verilerin toplandığı yıllık bir rapordur. Bu raporun ele aldığı başlıca konular şunlardır: Eğitimde katılım ve başarı; harcama; yaşam boyu öğrenim; ve okul koşulları.
- 2007 raporunda özel olarak üçüncü kademe eğitime bakılarak – hızla yaygınlaşmasına karşın – eğitim yeterliklerinin değer kaybettiğine dair henüz hiçbir işaret olmadığı tespit ediliyor.
- Ve, ilk kez olarak, *Eğitime Bakış* raporunda eğitimde verimlilik konusu incelenerek öğretmenliğin diğer mesleklerde görülen paranın karşılığını vermeye yönelik reformlara ayak uydurabilmesi için gösterilmesi gereken çabanın bazı göstergeleri sunuluyor.

Eğitime Bakış, OECD'nin eğitim alanındaki yıllık veri ve analiz derlemesi olup, OECD'ye üye 30 ülke ile bazı ortak ekonomilerin eğitim sistemleri hakkında zengin, karşılaştırılabilir ve güncel göstergeler sunar. Kapsadığı başlıca alanlar şunlardır:

- Eğitimde katılım ve başarı
- Kamu ve özel sektörün eğitim harcamaları
- Yaşam boyu öğrenimin durumu
- Öğrencilerin ve öğretmenlerin koşulları

2007 raporunda üçüncü kademe eğitimin yaygınlaşmasının işgücü pazarlarındaki etkileri araştırılıyor. Geçtiğimiz on yıllarda OECD ülkelerinde yüksek öğrenim bitirme oranlarında önemli bir artış oldu. Ama iyi eğitilmiş işgücü arzındaki bu artışa paralel olarak yüksek ücretli işler de arttı mı? Ya da, öyle bir gün gelecek ki, üniversite diploması olan herkes asgari ücretle mi çalışacak? OECD ülkeleri arasında karşılaştırılabilir nitelikteki son veriler ve göstergeler kullanılarak, *Eğitime Bakış 2007* raporunda üçüncü kademe eğitimin yaygınlaşmasının bireyler ve ulusal ekonomiler için olumlu etkileri olduğu, diplomaların değerinde ise şimdiye dek bir "enfasyon" belirtisi görülmediği saptanıyor.

Eğitime Bakış raporunda ilk kez eğitimde verimlilik konusu da inceleniyor (Gösterge B7). Bu gösterge henüz araştırma aşamasında olmakla birlikte, kamu bütçeleri üzerinde baskıların arttığı bir dönemde paranın karşılığını daha iyi vermek amacıyla ve diğer mesleklerde gerçekleştirilmiş bulunduğu gibi, eğitimin yeniden yapılanması için gösterilmesi gerekli çabanın boyutları ortaya konuyor.

Bu rapordaki temel tespitler şunlar:

Tüm OECD bölgesinde ortaöğretimi bitirenlerin sayısında belirgin bir ilerleme oldu.

29 OECD ülkesinden 22'sinde, ve ortak statüsündeki Estonya, İsrail, Rusya Federasyonu ve Slovenya'da, artık yetişkinlerin %60'ı ya da daha fazlası en azından ortaöğretimi tamamlamış olup, %26'sı ise üçüncü kademe eğitimi bitirmiş bulunuyor. Tespitler ayrıca şunları gösteriyor:

- Tüm OECD üyesi ülkeler çapında lise eğitimi seviyesindeki 25-34 yaşlarındakilerin oranı 45-54 yaşındakilerden yüzde olarak 13 puan daha yüksektir.

- Tüm OECD ülkelerinde, genç yetişkinler arasında (25-34 yaş) fen bilimleri alanında lisans diplomasına sahip olma olasılığı ileri yaşlardaki yetişkinlerden (55-64 yaş) üç kattan fazladır. Ancak, bu oran mühendislik alanında ikinin altına düşüyor. Danimarka, Almanya, Macaristan ve Norveç'te, yakında işgücü pazarından çıkan mühendislerin sayısı son yıllarda bu pazara girenlerin sayısını geçecek.

- Gençler sosyal bilimler, işletme ve hukuk alanlarına yöneliyorlar. Yetişkin nüfusun yaklaşık üçte biri bu bilim dallarını okudu, ancak genç yetişkinler

Tablo A1.1a. Eğitim seviyesi: yetişkin nüfus (2005)

arasında bu konularda lisans diplomasına sahip olanların sayısı daha ileri yaşlardaki yetişkinlerin yaklaşık 3.5 katı.

- OECD ülkelerinde eğitim alanında öğrenim gören genç yetişkinlerin daha ileri yaş gruplarına oranı 1'e yakın. Danimarka, Almanya, Hollanda, İsveç ve Britanya'da bu oran 1'in altında olup, bu durum önümüzdeki yıllarda daha ileri yaşlardaki kuşak emekli olunca bunların yerini alacak eğitimcilerin bulunmasının potansiyel bir sorun olacağını gösteriyor.

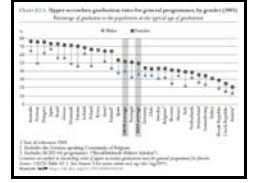
Liseden mezun olan gençlerin sayısı artıyor, cinsiyetler arasındaki denge de değişiyor.

Lise mezunlarının oranı 1995 yılından bu yana karşılaştırılabilir verilere sahip olunan OECD ülkelerinde ortalama %7 arttı. 24 OECD ülkesinden 21'inde mezunların oranı %70'in üzerindeyken, Finlandiya, Almanya, Yunanistan, İrlanda, Japonya, Kore ve Norveç'te bu oran %90 veya üzerinde. Bu arada, Meksika ve Türkiye'deki mezun oranları ile diğer OECD ülkeleri arasındaki açık kapanıyor.

- Artık kızların lise mezunu olma olasılığı – tarihsel modelin tersine olarak – erkeklerden daha fazla. Kız mezunların oranı sadece Kore, İsviçre ve Türkiye'de erkeklerden daha az; bu oranlar yalnızca ortak ülkelerden Slovenya'da eşit.

- Birçok ülkede erkeklerin mesleki öğrenim görmesi daha olası olmakla birlikte, temsil edilen ülkelerin yaklaşık yarısında, böylesi bir öğrenim gören kızların oranı ya farklı değil, ya da daha fazla.

Grafik A2.3. Genel lise mezunlarının oranlarının cinsiyetlere göre dağılımı (2005)

Üçüncü kademe eğitim mezunlarının sayısı da artıyor.

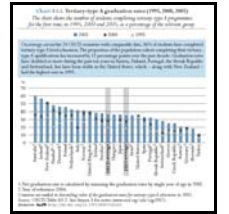
Karşılaştırılabilir verilere sahip olunan 24 OECD ülkesinde, ilgili yaş grubundaki öğrencilerin ortalama %36'sı geleneksel bir üniversite lisans eğitimini bitirmiş bulunuyor. Avusturya, Finlandiya, İtalya, Portekiz, Slovak Cumhuriyeti ve İsviçre'de son 10 yıl içinde mezunların oranı iki katına çıktı. Ancak, üniversite lisans eğitimini ya da mesleki bir üçüncü kademe eğitimini başarıyla bitiren öğrencilerin oranı bakımından ülkeler arasında büyük farklılıklar var. İstatistikler şunları gösteriyor:

- Geleneksel üniversitelerden mezun olanların oranları Avusturya, Almanya ve Türkiye'de ilgili yaş grubunun yaklaşık %20'si veya aşağısı ile Avustralya, Danimarka, Finlandiya, İzlanda, İtalya, Hollanda, Yeni Zelanda, Norveç ve Polonya'da %40'ın üzerindeki oranlar arasında değişiyor.

- Daha kısa süreli mesleki yüksek okullardan mezun olanların oranı %9 olup, ileri seviye araştırma diplomalarına yönelik programlar için bu oran %1.3.

- Bu tür verilere sahip olunan 19 OECD ülkesinde üçüncü kademe eğitime kaydolan öğrencilerin ortalama %30'u öğrenimlerini tamamlayamamış bulunuyor.

Grafik A3.1. A tipi üçüncü kademe eğitim mezunlarının oranları (1995, 2000, 2005)

Üçüncü kademe eğitime devam etme beklentisi olan gençlerin oranlarında büyük farklılıklar var.

OECD ülkelerinde 15 yaşındakilerin yaklaşık %57 kadarı üniversiteye devam etme beklentisine sahipler. Ama bu oran Kore'deki öğrencilerin %95'i gibi yüksek bir oran ile Almanya'da %21 gibi düşük bir oran arasında değişiyor. Göstergeler bu beklentilerin tek tek ülkeler içinde bireysel performans seviyeleri, cinsiyet, sosyo-ekonomik köken ve göçmenlik statüsüne göre değiştiğini gösteriyor.

- OECD'nin Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) kapsamında 2003 yılında toplanan veriler 15 yaşındakilerin üniversite seviyesinde bir programı tamamlama beklentisinin matematik ve okuma performanslarıyla yakından bağlı olduğunu gösteriyor.

- Görece akademik yeteneklerinden bağımsız olarak, daha alt sosyo-ekonomik kökenli 15 yaşındakilerin üçüncü kademe eğitimi tamamlama beklentisine sahip olma olasılığı daha yüksek sosyo-ekonomik kökenlilerden daha az.

- Ülkelerin çoğunda, göçmen kökenli 15 yaşındaki öğrencilerin üniversite seviyesinde bir programı tamamlama beklentisine sahip olma olasılığı, o ülkede doğmuş yerli öğrencilerden daha fazla. Göçmen kökenli öğrencilerin görece beklentileri, benzer istidat ve sosyo-ekonomik kökenlere sahip yerli öğrencilere kıyasla daha da yüksek.

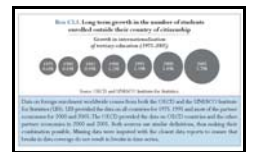
Okullar ve toplumlar göçmenlerin entegrasyonunda önemli sorunlar ile karşı karşıya.

Uluslararası göç OECD ülkelerin çoğunda önemli bir sorun haline gelmiş olup, göçmenlerin toplumlara ve işgücü pazarlarına entegrasyonunun nasıl başarılacağı konusunda yoğun tartışmalara yol açıyor. PISA göçmen ailelerden gelen 15 yaşındaki öğrencilerin eğitim başarısını değerlendirerek bu tartışmaya önemli ve yeni bir perspektif getiriyor. Başta Avrupa'dakiler olmak üzere, eğitim sistemlerinin önünde ciddi sorunlar olduğu açık. İstatistikler şunları gösteriyor:

- Önemli göçmen nüfusları bulunan 14 OECD ülkesinde, birinci kuşak öğrenciler PISA matematik ölçeğinde geldikleri ülkedeki yerli öğrencilerden ortalama 48 puan – bir ders yılından fazlasına eşdeğer – geri kalıyorlar. İkinci kuşak öğrencilerin performans dezavantajı da yine önemli seviyede olup, yerli öğrencilere kıyasla 40 puan geride bulunuyor. Kanada, Lüksemburg, İsveç ve İsviçre ile ortak ülkelerden Hong Kong-Çin'de, ikinci kuşak öğrenciler birinci kuşak öğrencilerden önemli oranda daha iyi bir performans gösterip, performans farkı İsviçre'de 31 puan ve İsveç'te 58 puan azalıyor.

- Göçmen kökenli öğrencilerin performans dezavantajı ülkeler arasında çok farklılıklar gösterip, ikinci kuşak çocuklar için bile Belçika ve Almanya'da 90 puan ile Avustralya, Kanada ve Yeni Zelanda'da önemsiz miktarlar arasında değişmektedir.

Kutu C3.1. Yurttışı oldukları ülke dışında okuyan öğrencilerin sayısında uzun vadede görülen büyüme

Ancak az sayıda ülke topluma eğitim seviyesi yüksek bireyler kazandırılmasında sadece paraca ya da sadece insan sermayesi bakımından zengin ailelere bel bağlayabilir.

Mavi yakalı kökenli öğrencilerin yüksek öğrenime katılmalarının ne derece başarılı olduğu konusu ülkeler arasında büyük farklılıklar gösteriyor. Gelişmiş ülkelerde vasıfsız işlerin azalması düşük vasıflı çalışanların artan bir sosyal yük haline gelme riski ile karşı karşıya olduklarını ve eşitsizliklerin derinleşebileceğini gösteriyor. Zengin olan ve olmayan öğrenciler arasında oyun sahasının aynı seviyede olmasının sağlanması sadece bir eşitlik sorunu olmayıp, aynı zamanda yüksek vasıflı işler için eleman alım sahasını genişletmenin ve işgücünün genel rekabet yeteneğini artırmanın da bir yoludur. İstatistikler şunları gösteriyor:

- Birçok ülkede, babaları yüksek öğrenimi bitirmiş olan öğrencilerin yüksek öğrenime devam etme olasılığı önemli oranda daha fazla. Yüksek öğrenime erişimde en fazla eşitlik İrlanda ve İspanya'da olup, Avusturya, Fransa, Almanya ve Portekiz'de ise mavi yakalı ailelerden gelen öğrencilerin yüksek öğrenime devam etme olasılığı nüfus içindeki oranlarına kıyasla yaklaşık yarı yarıya düşük durumda.

Bireyler eğitimde ne kadar uzun zaman harcarsarsa, iş bulma ve daha fazla gelir elde etme olasılıkları da o kadar fazla oluyor.

OECD ülkelerinin ekonomileri artan oranda iyi eğitilmiş işgücünün istikrarlı bir şekilde arzına bel bağlamakta olup, bu ise daha da güçlenmesi olası bir eğilimdir. OECD ülkelerindeki nüfuslar yaşlandıkça, daha yüksek eğitim seviyeleri ve iş hayatına daha uzun süre katılım sayesinde, bağımlılık oranlarının azalmasına ve kamunun emeklilik finansman yükünün hafiflemesine yardımcı olacaktır. İstatistikler şunları gösteriyor:

- OECD ülkelerinin çoğunda istihdam oranları eğitim seviyesine paralel bir artış gösteriyor. Birkaç istisna ile, üçüncü kademe eğitim mezunlarının istihdam oranları lise mezunlarından belirgin şekilde daha yüksek.

- Daha az eğitilmiş gruplar arasında erkekler ile kadınların istihdam oranları arasındaki farklılıklar daha büyük. Ortaöğretim diplomaları olmayanlar arasında, erkeklerin iş bulma olasılığı kadınlardan %23 daha fazla. En üst seviyede diplomaları olanlar arasında bu yüzde 10 puana kadar düşüyor.

- 25 OECD ülkesi ile ortak ülkelerden İsrail'de, üniversite ve ileri araştırma eğitimi diplomaları olan kişilerin gelirleri, en yüksek eğitim seviyesi lisenin altında olan kişilerden en az %50 daha yüksekti.

Grafik A9.1 Bir kişinin üniversite seviyesinde bir diploma almasının özel iç getiri oranları, ISCED 5/6 (2003)

OECD ülkeleri toplam GSYİH'nın %6.2'sini eğitim kurumlarına harcıyor ve eğitim sistemlerinde verimlilik konusu üzerinde daha fazla düşünmeye başlıyor.

Eğitimin yaygınlaşmasına muazzam mali yatırımlar eşlik etti. 1995 – 2004 yılları arasında ve tüm eğitim seviyeleri için topluca olmak üzere, OECD ülkelerinde eğitim kurumlarına yapılan harcama ortalama %42 arttı. Göstergeler tüm OECD ülkelerinde öğrenim sonuçlarının mevcut harcama seviyelerini koruyarak %22 arttırılabileceğini gösteriyor. Bu tespitler arasında şunlar yer alıyor:

- Üçüncü kademe kurumlarındaki (araştırma ve geliştirme faaliyetleri ile yan hizmetler hariç) çekirdek eğitim hizmetlerine yapılan harcamalar ortalama olarak öğrenci başına 7,664 dolar dolayında olup, Yunanistan, İtalya, Polonya ve Türkiye'de 4,500 dolar veya altı ile Avustralya, Avusturya, Danimarka, Norveç, İsviçre ve ABD'de 9,000 dolar üzeri arasında değişiyor.

- OECD ülkeleri ilk ve ortaöğretim süresi boyunca ortalama olarak öğrenci başına 81,485 dolar harcayıp, bu rakam Meksika, Polonya, Slovak Cumhuriyeti ve Türkiye'de 40,000 doların altı ile Avusturya, Danimarka, İzlanda, Lüksemburg, Norveç, İsviçre ve ABD'de 100,000 dolar veya üzeri arasında değişiyor.

- Birim harcamanın düşük olması mutlaka başarının da düşük olmasını getirmiyor. Örneğin, Kore ile Hollanda'nın kümülatif harcamaları OECD ortalamasının altında, ama her iki ülke de PISA 2003 araştırmasında en iyi performansa sahip ülkeler arasında.

Eğitimde özel finansman kaynakları gitgide daha büyük bir önem kazanıyor...

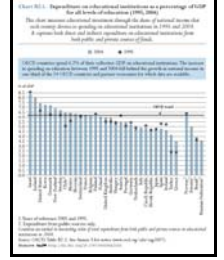
Ortalama olarak, OECD ülkeleri toplam kamu harcamalarının %13.4'ünü eğitim kurumlarına ayırıyorlar. Ama bu oran Çek Cumhuriyeti, Almanya, Yunanistan, İtalya ve Japonya'da %10 veya altı ile Meksika ve Yeni Zelanda'da %20'nin üzeri arasında değişiyor. 2004 yılında, tüm eğitim kademelerindeki harcamaların ortalama %87'si kamu kaynaklarından geldi. Karşılaştırılabilir verilere sahip olunan tüm ülkelerde, tüm eğitim kademeleri birlikte ele alındığında, kamu harcamaları 1995 – 2004 yılları arasında arttı. Ancak, bu ülkelerin yaklaşık üçte ikisinde özel sektör harcamaları daha fazla arttı. Üçüncü kademe eğitim harcamalarının %24 kadarı ile ilkökul öncesi kurumlara yapılan harcamaların %20'si özel kaynaklardan geldi.

Okul ücretleri OECD ülkeleri arasında çok farklılık gösteriyor.

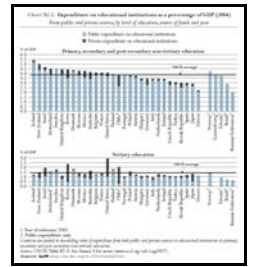
OECD ülkelerinin dörtte biri (İskandinav ülkeleri, Çek Cumhuriyeti, İrlanda ve Polonya) hiçbir okul ücreti almıyor. Bunun tersine, ortak ülkeler ile OECD ülkelerinin dörtte birinde kamu kurumları yerli öğrencilerden 1,500 dolar üzerinde okul ücreti alıyor.

- Öğrencilerden okul ücreti ödemeleri istenen ve özellikle büyük kamu sübvansiyonlarından yararlanılabilen OECD ülkelerinde üçüncü kademe A tipi

Grafik B2.1. Tüm eğitim seviyeleri için GSYİH'nın yüzdesi olarak eğitim kurumlarına yapılan harcama (1995, 2004)

Grafik B2.2. GSYİH'nın yüzdesi olarak eğitim kurumlarına yapılan harcama (2004)

eğitime erişim seviyelerinin OECD ortalamasından daha düşük olmadığı görülüyor.

İnsanlar eğitim fırsatlarını hayatın hem ilk, hem de ileri aşamalarında kullanıyorlar ve yurtdışında öğrenim görmek isteyenlerin sayısı artıyor.

Formel olmayan, işe dönük sürekli eğitim ve kurslara katılım oranları bakımından ülkeler arasında önemli farklılıklar olmakla birlikte, dört OECD ülkesinde – Danimarka, Finlandiya, İsveç ve ABD – 25 ile 64 yaşları arasındaki nüfusun %35'ten fazlası son 12 ay içinde bu tür eğitim ve kurslara katılmış bulunuyor.

- Eğitim seviyesi daha yüksek olan yetişkinlerin formel olmayan, işe dönük sürekli eğitim ve kurslara katılım olasılığı eğitim seviyesi daha düşük yetişkinlere göre daha fazla.

- OECD ülkelerinin yarısından fazlasında, 3 ila 4 yaş arasındaki çocukların %70'i ya ilköğretim öncesi ya da ilköğretim programlarına kayıtlı bulunuyor. 19 Avrupa OECD ülkesinde bu oran %75.9'a çıkıyor.

- 2005 yılında 2.7 milyondan fazla üçüncü kademe öğrencisi yurttışı oldukları ülkelerin dışındaki eğitim kurumlarına kayıtlı olup, bu rakam önceki yıla göre toplam yabancı öğrenci alımında %5 oranında bir artış temsil etmektedir.

Öğretim süresi, öğretmenlerin maaşları ve öğrenci-öğretmen oranları ülkeler arasında büyük farklılıklar gösteriyor.

Öğrencilerin sınıfta kaç saat ve kaç yıl geçirdikleri ve okudukları dersler ulusal öncelikler ve tercihleri yansıtıyor. Bütçe kaygıları da eğitimin şekillendirilmesinde rol oynuyor: Öğretmenlerin maaşları okul eğitimi sağlanmasında tek başına en büyük maliyeti oluşturuyor; dolayısıyla, hem eğitimin kalitesini korumaya, hem de harcamaları sınırlandırmaya çalışan politika yapıcılar için önemle dikkate alınması gereken bir konuyu temsil ediyor. Birçok OECD ülkesinde sınıf büyüklüğü güncel bir konu haline gelmiş olmakla birlikte, bunun öğrenci performansına etkisine dair veriler pek benzerlik göstermiyor. Eğitim politikaları ile ilgili bu temel konulardaki tespitler arasında şunlar yer alıyor:

- OECD ülkeleri arasında, okuma, yazma ve edebiyat, matematik ve fen öğretimi 9-11 yaşlarındaki öğrencilerin zorunlu öğretim süresinin yaklaşık %50'sini oluşturuyor. Avustralya ile ortak ülkelerden Şili ve İsrail'de, zorunlu ders programının %13'ü ya da daha azı okuma, yazma ve edebiyata ayrılırken, Fransa, Meksika ve Hollanda'da bu derslere zorunlu ders programının %30'u veya daha fazlası ayrılıyor.

- Ortaokullarda en az 15 yıllık deneyim sahibi öğretmenlerin maaşları Kore ve Meksika'da kişi başına düşen GSYİH seviyesinin iki katını aşarken; İzlanda, Norveç ve ortak ülkelerden İsrail'de maaşlar kişi başına düşen GSYİH seviyesinin %75'i kadar ya da daha az. Bu maaşlar Macaristan'da 16,000 doların

Grafik D3.2. Ortaokullarda öğretmenlerin (asgari, 15 yıllık deneyimden sonra, ve azami) maaşları (2005)

altı ile Almanya, Kore ve İsviçre’de 51,000 dolar veya üzeri, Lüksemburg’da ise 88,000 dolar üzeri arasında değişiyor.

- 2000 – 2005 yılları arasında, ortalama sınıf büyüklüğünde önemli bir değişiklik olmadı. Ama OECD ülkeleri arasındaki sınıf büyüklüğü farklılıklarının azaldığı görülüyor. Sınıf büyüklüğü Japonya, Kore ve Türkiye gibi görece büyük sınıflara sahip ülkelerde azalırken, İzlanda gibi sınıf büyüklüğünün görece küçük olduğu ülkelerde arttı.

© OECD 2007

Bu özet metin, resmi bir OECD çevirisi değildir.

Bu özet metin, OECD telif hakkı ve yayının aslının ismi belirtmek koşuluyla çoğaltılabilir.

Değişik dillerdeki özet metinler, aslı İngilizce ve Fransızca dillerinde yayınlanan OECD yayınlarının kısaltılmış çevirileridir.

Bu yayınlar OECD İnternet Kitabevi’nden ücretsiz olarak temin edilebilir

www.oecd.org/bookshop/

Daha fazla bilgi için, OECD Halkla İlişkiler ve İletişim Müdürlüğü,
Haklar ve Çeviri Birimi’ne başvurunuz.

rights@oecd.org

Faks: +33 (0)1 45 24 99 30

OECD Rights and Translation Unit (PAC)

2 rue André-Pascal

75116 Paris

Fransa

İnternet web sitemiz: www.oecd.org/rights/

